

DE TRAM

KATHOLIEK VOLKSBLAD VAN SINT-TRUIDEN

VERSCHIJNENDE DES ZATERDAGS 'S AVONDS

ABONNEMENTSPRIJS : 2,50 fr. per jaar ; 1,50 per halfjaar voorop betaalbaar.
Men Schrijft in bij den Eigenaar-Uitgever JOS LEENEN, Hamelstraat, 13, Sint-Truiden en op de postkantoren.

Artikelen en mededeelingen vrachtfrij te zenden, vóór Woensdag avond, aan de Redactie van De Tram, Hamelstraat, 13, te Sint-Truiden.
Aankondigingen worden aanvaard tot Vrijdag 's av.

AANKONDIGINGEN : 15 c. den drukregel. RECLAMEN : 25 c. Lange of dikwijls te herhalenannoncen, per accoord. Affiches, enz., gedrukt bij den uitgever dezes blads, worden kosteloos als annonce ingelacht.

Politiek overzicht.

Twee zaken, welke het publiek met te veel onverschilligheid aanschouwt, kenmerken, niet zonder gevaar, den toestand van ons duurbaar Vaderland. Vooreerst de beheersching over gansch het liberalisme, bijzonder in de Kamers, van de vooruitstrevenden en de socialisten vereenigd, en ten tweede, de groote verachting welke het zoogezegd liberalisme toont jegens de ernstigste vraagpunten over de stoffelijke belangen, welke ten huidige dage overal aan de orde van den dag zijn. Deze kenmerken van een sociaal verval zijn angstwekkend.

De onverschilligheid der « liberalen » in zake van stoffelijke belangen is blijkbaar geweest gedurende het lang beheer der liberale ministeries : hun program bevat deze punten niet en is onbeduidend onder dit opzicht. Geheel dit program bestaat in : *raamt de plaats opdat ik er mij inzette!* dit is, het bezit van de gouvernementsschool is het doel en het einde van hun program.

De nijverheids-, handels- en landbouwtijdschriften bejammeren eenpariglijk den kwijnenden toestand in den welke deze elementen van het sociaal leven zich bevinden. De nijverheid put zich uit in soms verderfelijke krachtinspanningen; de handel kwijnt en vermindert; de landbouw zelfs heeft de mogelijkheid van zijn bestaan slechts te danken aan den overvloed der oogsten, en is verloren den dag op welke de schaarsheid, vereenigd met de groote belastingen en met de uitheemsche concurrentie, de lasten des pachts komt bezwaren. De crisis wordt algemeen, de kwaal vergroot, de hulpmiddelen zijn gezocht en blijven krachteloos; de voornaamste vraagpunten zijn verhandeld, geloofchend, toegepast in tegenstrijdige zinnen tot de grootste verwondering dezer speculatieve wijsgeeren, welke aan de onveranderlijkheid hunner formules, aan het wondermiddel van den vrijen handel, aan de internationale verbredering der werken, geloof hechten!

Deze toestand houdt voorzeker sterk den geest van de groote meerderheid der Belgen bezig, en niettegenstaande aanvaardt het « liberaal » programma hen niet. In dezes programma vinden wij slechts haatdragende woorden, oorlogszinspreuken, aanhitsingen tot twist en strijd onder kinderen van een zelfde vaderland, aanhitsingen welke zo noodlottig voor den voorspoed als voor de eer van dat vaderland zijn. Kunnen die uitzinnigen, welke aldus de beuzelachtige driften eener woelzieke minderheid exploiteeren, kunnen zij zich ernstig inbeelden, dat België zal gereed zijn als zij aan hunne vrienden en partijgenooten geld en eereambten zullen uitgegeeld, den priester uit de school verjaagd hebben? al de burgers, in de vrijmetselarij niet opgenomen, gebannen, de heerschappij der Clubs verzekerd, duizenden families verdrukt en vernield zullen hebben? Ziedaar nochtans wat de « liberalen » deden onder de leiding van Frère, Bara, Van Humbeek! Ziedaar wat zij nogmaals zullen herbeginnen, indien zij nog ooit aan het beheer konden komen.

Het beheer! dat is hun droom, hun doel; en om weder meerderheid te worden, aarzelen zij niet, Bara aan 't hoofd, zich te vereenigen met de socialistische partij, de partij der omwentelingen en der wanorde. Bara smeekt en bidt de socialisten om met de « liberalen » en progressisten eene partij van de onchristelijke macht tegen de katholieken te vormen. Reeds zegt de *Flandre libérale*, dat de « vooruitstrevenden » geheel en al aan de socialisten overgeleverd zijn; dat zij geene onafhankelijkheid meer hebben. « De progressistische aanleiders, zegt een liberaal blad, zijn oversten zonder soldaten en zonder principes, gemeene heerschzuchtige mannen, welke slechts zoeken in Kamer, provincie- of gemeenteraden te sluipen, ootmoedig en laag het verbond met de werklieden afsmeekende, welke dit verbond verachtelijk verwierpen. » Anseete heeft gezegd : « Liberalen en progressisten zijn bestemd om te

verdwijnen en door het socialisme opgeslorpt te worden : of zij het willen of niet, riep hij, zij zullen het roode vaandel naloopen. » En de Brusselse dagbladen melden ons, dat indien er balloteering moet ontstaan tusschen katholieken en socialisten, de liberalen en progressisten beloofd hebben voor de socialisten te stemmen, voor die partij welke het afschaffen van al wat ons dierbaar is bevordert, en welke de euvelheden der Fransche Commune van 1870 bewondert, en nog belooft aan de burgerklasse!!

Ja! laag, zeer laag is zij gevallen, die liberale partij, welke zich nevens of onder het roode vaandel schaaft! Wij katholieken, wij moeten dus maar ééne vijand kennen, het socialisme met al zijne voorstanders de « liberalen » en de « vooruitstrevenden! » Katholiek is onze naam, en alwie dien naam aanvaardt, hetzij hij zich conservatief of christen democraat noemt, heeft recht om in het groot leger der anti-socialistische partij gerangschikt te worden : eendracht maakt macht! en daarom vinden wij schandelijk het gedrag van zekere conservatieven, zooals in Aelst en Luik, welke de christen democraten als vijanden aanzien en bestrijden, welke te zeer behoudsgezind zijn en niet kunnen begrijpen, dat nieuwe tijden ook nieuwe strijdstelsels en strijdgenooten vergen, welke de plaats die zij bezitten aanzien als een recht dat niemand hun mag betwisten, zonder zich aan hunnen ban bloot te stellen.

Wat schoon voorbeeld hebben nochtans onlangs de Brusselse, en vroeger de Luikse christen democraten gegeven aan de oude behoudsgezinde partij. Afstand doende van alle baatzuchtige inzichten of kommer, hebben twee kandidaten, uitredende Kamerleden, en niet zonder verdiensten, beloofd, nadat de *poll* twee nieuwe kandidaten had aangeduid, zonder wrok noch spijt te werken voor de gansche lijst en tevens verkleefd en getrouw te blijven aan die partij! Zoudt gij, Heeren conservatieven, die geene gelegenheid verzuimt om de christen democraten te beschimpen, zulken moed en zulke zelfopoffering bezitten? Eendracht maakt macht! en om die eendracht te behouden, moet eenieder alle baatzuchtigheid of eigen belang van kant weten te laten, en slechts voor oogwit hebben, den triomf der katholieke principes; aldus zal deze partij onoverwinbaar blijven.

Aan wien anders heeft men in Duitschland en Oostenrijk den vooruitgang en triomf der katholieken te danken gehad, dan aan de christen democraten? en wie heeft die duizenden werklieden van Luik, Brussel, Gent en andere steden aan het socialisme onttrokken, zoo niet die jonge partij, welke vooraf « de rechten der werklieden bijzonder, met meer ijver te behartigen, » welke rechtstreeks in de meetingen, door de tegenstrevers opgericht, het christen programma ging verdedigen en niet zonder bijval... en gevaar!

Eerbied dus aan die jonge partij, gij *Maas-Kempenbode*, gij andere conservatieve *Boden*, welke hun een onverdienden steen toewerpt; eerbied aan die partij, een der bijzonderste steunen van het katholiek leger, van dewelke M. Harmel, de *vriend* van Paus Leo XIII, zeide : « Niettegenstaande al uwe » verdiensten, christen democraten van België, » ontmoet gij vele vijandelijkheden; maar » dit is het voorrecht van alle groote bewa- » gingen, welke beginnen; het recht moet » meestal vele tranen drinken, vooraleer het » den triomf mag genieten! Maar aan u is » de toekomst! Gij zult triomfen kennen, » zooals onze vrienden uit Weenen! Want » daar ook zijn het de kleinen en de nederi- » gen die gezegepraald hebben.

« Zij die werken zijn edel, zij die rusten en » vertoeven zijn het leven niet waard. Uwe » strijdwapens zijn vooreerst, de Waarheid, » ten tweede de Rechtvaardigheid en ten derde de Liefde!... » Welke katholiek kan deze strijdwapens niet aanvaarden?

Geen twist, geene tweedracht dus in het katholiek leger; maar recht aan allen. En volgaarne besluiten wij ons artikel met de

dringende aanbeveling welke de *Bode van het Heilig Hart* tot zijne lezers richt :

« Om die zoo hoogst noodzakelijke een- » dracht te verkrijgen, laat ons bidden, vu- » rig bidden en ijverig arbeiden om de liefde » tot Jesus-Christus, de liefde tot den Paus » en de liefde tot onze broeders en strijdmak- » kers meer en meer in de zielen te ontwik- » kelen. »

De opcentimen te St-Truiden.

Er wordt veel gesproken over de opcentimen, die zullen moeten gestemd worden, om de onkosten van het lager onderwijs te dekken. De burgers zullen moeten betalen voor Broeders en Zusters, die eene verhooging moeten krijgen, volgens de *nieuwe schoolwet*, zoo zeggen vele menschen in St-Truiden.

Hoe is het toch mogelijk zulken onzin te verkoopen? *De Tram*, die zoo dikwijls reeds het domme daarvan heeft aangetoond, ziet zich verplicht daar nog eens op terug te komen.

In het jaar 1895 ontving de stad voor hare scholen, eene toelage van den Staat, 8,333 fr. Zien wij nu, waartoe zij in 1896 recht heeft, volgens de *nieuwe schoolwet*.

De gewone toelage, volgens circulaire van 12 December 1895, stijgt tot over de 15,000 fr., zooals wij eertijds bewezen hebben, hetgeen eene vermeerdering van subsidie uitmaakt van bij de *zevenduizend frank*.

Dat is echter alles niet, want vergeet niet, dat er bij die *gewone*, nog eene *buitengewone* toelage gegeven wordt door den Staat, en vergeet ook niet, dat er, behalve die twee toelagen, nog eene *derde toelage* is van den kant der *provincie*, die daartoe verplicht is, en die door de Gemeente, met de hulp van het Ministerie, daartoe zou gedwongen worden, ingeval zij weigerde die toelage te geven.

Zijn er dus opcentimen noodig? Voor de scholen niet, maar wel voor de waterleiding. Indien daar iemand iets op te zeggen heeft, dat hij antwoorde. *De Tram* staat open; dan zullen wij die zaken eens bespreken. Het is niet genoeg te babbelen zonder te weten wat men zegt; wij herhalen nog eens : dat de verhooging voor het lager onderwijs geen cent aan de stad zal kosten : door *Staat en Provincie* wordt die verhooging betaald.

Dit is zoo waar, dat, indien men in Sint-Truiden een liberaal Gemeentebestuur had, men het zou kunnen dwingen om dezelfde verhooging te stemmen.

De « École moyenne » der Stapelstraat.

Menigeen in Sint-Truiden vraagt zich misschien af : *Maar waarom die strijd van De Tram tegen de Middelbare School?* — Ziehier ons antwoord, getrokken uit *De Vrije Burger* van verleden Zondag.

In het artikel *Een Zonnesteek* toont hij zich, zooals hij is : hij spreekt daar als echte ongelooovige, die niets wil hebben van God of zijn gebod. Hij prijst de leeraars der Middelbare School, die 's Vrijdags vleesch eten; over veertien dagen deed hij hetzelfde met degenen, die hunne kinderen niet lieten doopen. Hij bekent dus zelf, dat er onder de leeraars ongelooovigen gevonden worden. Hebben wij ook iets anders gezegd? *Het is om deze reden*, dat wij de Middelbare School bestrijden, om namelijk te beletten, dat het ongelooft zich in Sint-Truiden zou verspreiden.

Verder valt *De Vrije Burger* eenige leeraars aan, die gekend zijn als katholiek; en bij deze gelegenheid, bespot hij niet alleen de personen, maar ook al de zaken, die betrekking hebben op den godsdienst, zooals pater-nosters en medailles; daarna tracht hij de instellingen der Kerk, waarover zij zich beroemt en fier is, voornamelijk Congregaties en Broederschappen belachelijk te maken.

Om dus de vrienden der Opstellers van *De Vrije Burger* te zijn, — en het is in de heele stad bekend, dat dit het geval is met zekere leeraars der Middelbare School, — moet men spotten met het geloof, met de geboden van God, met de instellingen der Kerk.

Wij willen het onderwijs niet, door zulke menschen gegeven; de kinderen van ons ka-

tholiek Sint-Truiden moeten christelijk opgevoed worden.

Liberale, ziedaar, waarom wij de Middelbare School bestrijden; het is, omdat wij het als onzen eersten en voornaamsten plicht aanschouwen, den ongodsdienstigen geest te bevechten, welke de hoofdrol speelt in dat onderwijs; en, wij verzekeren het u, dat wij niet zullen ophouden, alvorens dat liberaal fabriek voor eeuwig zal gesloten worden. Dat men dus niet zegge, dat wij schrijven tegen de personen, het is tegen het ongelooft, dat zich door zulk onderwijs verspreidt.

Rechten op den jenever.

De *Moniteur* van den 18 dezer maand bevat eene wet houdende de verhooging der rechten op den invoer en op de fabricatie van alcohol, bevattende vloeistoffen.

Deze wet was nog niet van kracht of de jenever was reeds van 30 tot 40 centimen per liter in prijs gestegen. Het schijnt echter dat die opslag hoegenaamd geene reden van bestaan heeft en slechts van korten duur zal wezen.

Ziehier hoe een Antwerpsch blad over de zaak redeneert :

« Om te doen inzien hoe weinig reden de stokers hebben om hunne koopwaar op te slaan, geven wij het volgende ter overweging : » Tot hiertoe mochten de stokers geenen gist voortbrengen; dien moesten zij kopen, vooral in Engeland, en soms heel duur betalen.

« Door de nieuwe wet op de landbouwstokerijen, welke binnen twee maanden gansch in voege komt, hebben de stokers het recht verkregen zelf gist te maken.

« Nu, aangezien de stokers jaarlijks duizenden en duizenden kilogrammen gist bezigen, zullen zij, door die stof zelf te mogen fabriceren, winsten verwezenlijken, die tienvoudig de rechten zullen vergoeden, welke zij thans meer te betalen hebben op het stoken van jenever.

« In plaats dus van hunne waar op te slaan, zouden zij er den prijs van moeten verlagen.

« Ten andere, eerdad eene maand voorbij is, zullen zij toch verplicht zijn af te slaan.

« Er is hier enkel eene speculatie in 't spel, die noodzakelijk van korten duur zal wezen. »

De toekomst zal ons weldra leeren of inderdaad de stokers-speculateurs hier in 't spel zijn en van de gelegenheid gebruik maken om de herbergiers... op flesschen te trekken.

In alle geval raden wij de herbergiers aan, voorloopig niet meer jenever in te leggen dan zij volstrekt noodig hebben.

Schoolopzieners.

Dit jaar heeft men een examen ingesteld voor de personen, welke willen dingen naar eene plaats van schoolopziener.

De Heer Woeste heeft in de Kamer gezegd, dat hij dien maatregel betreunde. Immers, zegde hij, voor schoolopzieners moet men praktische mannen hebben, en 't zijn niet altijd degenen die het best op een aantal vragen antwoorden die de beste opzieners zullen zijn.

Dat is maar al te waar!

De Heer Schollaert echter heeft gezegd, dat het examen een schitterenden uitslag heeft opgeleverd. Er zijn een 90-tal kandidaten geweest en omtrent het derde daarvan zullen het bekwaamheidsbewijs bekomen.

Wij, van onzen kant, vinden dien uitslag niet schitterend, wel integendeel!

Slechts één mededinger op drie gelukt, en men neme wel in acht, dat al degenen die zich aanbieden tot het puik van het onderwijzers-korps behooren!

Neen, één op drie is niet schitterend!

We zeggen dat niet om te doen gelooven, dat de onderwijzers onbekwaam zijn, maar omdat we weten dat het examen slecht werd ingericht.

Het beginsel van een examen is goed, doch men mag geene ongelijke krachten met elkaar vergelijken.

En dat was hier weer het geval, evenals in de wedstrijden voor de lagere scholen.

De Heer Minister heeft het onderwijzers-

